
Modelowa zasada tajemnicy zawodowej

Tajemnica zawodowa stanowi podstawową zasadę sprawiedliwości. W prawie unijnym kwestia zachowania poufności posiada status ogólnej zasady prawnej w randze prawa podstawowego. Obecnie wszystkie kraje członkowskie Unii Europejskiej dostrzegają znaczenie kwestii tajemnicy zawodowej. Tajemnica zawodowa ma swoje źródło także w art. 8 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (dalej zwanej „Konwencją”) (ochrona korespondencji) w związku z art. 6 ust. 1 i ust. 3 lit. c Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego) oraz art. 7 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (poszanowanie komunikowania się) w związku z art. 47 ust. 1, drugim zdaniem art. 47 ust. 2 i art. 48 ust. 2 Karty (prawo do uzyskania porady prawnej, skorzystania z pomocy obrońcy i przedstawiciela, poszanowanie prawa do obrony) (por. TSUE sprawa C-155/79 (AM&S); Opinia Rzecznika generalnego J. Kokott, sprawa C-550/07 (Akzo Nobel)).

W sytuacji gdy klient nie ma pewności co do zachowania poufności faktów i przemyśleń, którymi dzieli się z prawnikiem naruszone zostaje zaufanie klienta do prawnika.

Bez tego zaufania prawnicy nie mogą w prawidłowy sposób wykonywać swoich zadań z zakresu świadczenia pomocy prawnej, które są kluczowe do zachowania praworządności.

Obu tym aspektom poświęcono szczególną uwagę w ust. 1.

W niektórych krajach pojęcie tajemnicy zawodowej jest także postrzegane jako służące odpowiedniemu sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Jednakże, jako że z poglądu tego nie dzielą wszystkie kraje członkowskie, ust. 1 odnosi się do praworządności: a termin „praworządność” ma na celu objęcie zakresem, tam gdzie stosowne, odpowiednie sprawowanie wymiaru sprawiedliwości oraz interes klienta, prawo klienta do pomocy prawnej oraz prawo klienta do rzetelnego procesu sądowego.

Zachowanie tajemnicy zawodowej/ poufności służy ochronie komunikacji pomiędzy klientem i prawnikiem. Z jednej strony powyższe stanowi warunek konieczny w ramach prawa klienta do uzyskania pomocy prawnej. Z drugiej strony, zasada ta bazuje na szczególnej roli prawnika, od którego wymaga się – przy zachowaniu pełnej niezależności i w nadrzędnym interesie sprawiedliwości – udzielenia takiej pomocy prawnej, jakiej klient potrzebuje (por. TSUE, sprawa C-155/79 (AM&S); Opinia Rzecznika generalnego J. Kokott, sprawa C-550/07 (Akzo Nobel)).

Mając na uwadze/zważywszy że różne jurysdykcje stosują różne terminy – Zachowanie poufności/ tajemnicy zawodowej/ tajemnicy służbowej – do określenia podobnego pojęcia, w Kodeksie postępowania CCBE stosuje się bardziej ogólny termin poufność bez podawania jego definicji; zakres terminu można pozyskać/ wydedukować z kilku sekcji tego artykułu.

Niejawnianie informacji poufnej to obowiązek prawnika.

Może ono także stanowić prawo prawnika w takim sensie, że nikt nie może zmuszać prawnika do

ujawniania informacji poufnych.

Obowiązek ten i stosowne prawo powinny być szanowane przez ustawodawcę i władze państwowe.

W głównej mierze, obowiązek zachowania poufności dotyczy wszystkich informacji dotyczących klienta i sprawy klienta, które zostały powierzone prawnikowi. Źródło pozyskania informacji przez prawnika nie jest istotne. Ochronie podlegają nie tylko informacje przekazane prawnikowi bezpośrednio przez klienta, ale wszystkie informacje, które prawnik pozyskuje z innych źródeł w trakcie obsługi tego klienta, jego krewnych, partnerów biznesowych lub osób trzecich niepowiązanych z klientem i/lub sprawą klienta.

Mając na uwadze szeroki zakres pojęcia poufności, każda informacja dotycząca klienta i sprawy klienta powierzona prawnikowi będzie stanowić informację poufną, niezależnie od sposobu jej przekazania prawnikowi i będzie, bez żadnych ograniczeń, obejmować informacje przekazane ustnie, drogą elektroniczną oraz informacje pisemne.

Jak wynika z ust. 4 całość komunikacji pomiędzy prawnikiem a klientem stanowi dla obu stron informację poufną. Nie tylko informacje otrzymane przez prawnika, ale także wszelkie dokumenty i cała komunikacja skierowana przez prawnika do klienta w trakcie wykonywania czynności zawodowych.

Ust. 4 podaje szeroką definicję zakresu tajemnicy zawodowej. Jednakże wykonując czynności zawodowe prawnicy muszą mieć możliwość ujawnienia informacji. Bez takiej możliwości osoba ta nie byłaby w stanie wykonywać zawodu prawnika. To do prawnika należy (pod nadzorem organów zawodowych) ocena, które informacje można ujawnić i w jakich okolicznościach. Z zasady prawnik nigdy nie może ujawnić informacji bez zgody klienta (lit. b). Nawet wtedy, gdy

prawnik dysponuje pozwoleniem klienta, do jego obowiązków należy rozważenie, czy takie ujawnienie leży w najlepszym interesie klienta (lit. a). Jeżeli nie, nie można ujawnić informacji.

Stosowanie różnych pojęć Zachowania poufności/ tajemnicy zawodowej/ tajemnicy służbowej skutkuje różnym podejściem do okoliczności, w których prawnik ma prawo a nawet obowiązek ujawnić informacje. W niektórych państwach członkowskich prawnik może być zobligowany do ujawnienia informacji, gdy klient zgadza się na ujawnienie lub instruuje prawnika by dokonał ujawnienia. W innych państwach członkowskich, zgoda klienta stanowi warunek konieczny, aby prawnik mógł ujawnić informacje poufne, ale prawnik w dalszym ciągu dysponuje prawem do nieujawniania informacji w sytuacji gdy uzna, że takie ujawnienie nie leży w najlepszym interesie klienta. Mając na uwadze te różnice prawnik powinien zawsze działać w najlepszym interesie klienta.

Aby prawnik dysponował prawem ujawnienia informacji poufnych, muszą zostać spełnione wszystkie warunki wskazane w tym ustępie. Stąd wynika, że zgoda klienta stanowi warunek konieczny, ale niewystarczający do upoważnienia prawnika do ujawnienia informacji poufnych.

Podpunkt c) odnosi się do stosownych przepisów prawa krajowego, jako że w niektórych państwach członkowskich ujawnienie może być zabronione nawet po spełnieniu warunków wskazanych w podpunktach a) i b). Termin „przepisy” obejmuje ogólne przepisy ustawowe oraz zasady deontologiczne niezależnie od ich charakteru, w tym prawo precedensowe, ponieważ zasady deontologiczne są różne w różnych państwach członkowskich.

W pewnych okolicznościach prawnik ma prawo ujawnić informacje poufne, gdy uczestniczy w postępowaniu jako strona. Nie jest to zasada powszechnie stosowana i ona podlega pewnym ograniczeniom.

Prawniki mogą mieć prawo wykorzystać informacje poufne:

- 1. W postępowaniu pomiędzy prawnikiem a klientem, oraz*
- 2. W postępowaniu prowadzonym przeciwko prawnikowi do celów obrony własnej.*

W takim postępowaniu prawnik ma prawo ujawnić informacje poufne tylko w takim zakresie w jakim jest to konieczne do zabezpieczenia jego interesów w takim postępowaniu, o ile istnieje bezpośredni związek pomiędzy takim postępowaniem a zleceniem przekazanym prawnikowi przez klienta.

¹ Mając na uwadze uwagi delegacji węgierskiej przekazane podczas posiedzenia Stałego Komitetu w czerwcu (tj., że prawnik nie powinien ukrywać się za klauzulą poufności w postępowaniu dyscyplinarnym), podczas posiedzenia Stałego Komitetu w dniu 20 października 2016 r. w Paryżu uzgodniono, że następujące zdanie zostanie dopisane do preambuły Wzorcowego Kodeksu:

Ten przepis przewiduje, że prawnik może współpracować z osobami niebędącymi prawnikami, pod warunkiem że podejmie on wszystkie zasadne działania w celu zapewnienia, że osoby te będą przestrzegać obowiązku poufności, do którego przestrzegania zobowiązany jest prawnik.